

Zofia Kurnatowska, Stanisław Kurnatowski

Lubiń, gm. Kościan, woj. leszczyńskie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 19, 132-133

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kwestii, na długości 21 m odcinkiem o szerokości od 1 do 3 m nie przyniosło rozwiązania, gdyż stwierdzono zniszczenie pierwotnych nawarstwień.

W wykopie II, o wymiarach 4 x 12 m, założonym po obu stronach muru obwodowego, nie wystąpiły relikty domniemanego wału. W jego wschodnim odcinku, położonym po zewnętrznej stronie muru obwodowego, wyeksploatowano częściowo do głębokości 4, 5 m nawarstwienia niwelacyjne związane z barokową przebudową klasztoru. W odcinku zachodnim tego wykopu z warstwy zasypiskowej przy murze obwodowym porzyskano bliżej nie określoną monetę srebrną, którą w zakresie stylistyki wyobrażenia można odnosić do schyłku średnio-wieczna.

Sektor B. W wykopie I, o wymiarach 1 x 14 m, poszerzonym w północnym krańcu o odcinek 3 x 3 m, stwierdzono zaleganie pod warstwą z okresu późnego średnio-wieczna, na głębokości 1,20-1,30 m warstwy o metryce wczesnośrednio-wiecznej, zawierającej ceramikę z 2 poł. X w. - pocz. XI w. /7/, o miąższości do 0,60 m. W jej epągu oraz w kolejnej, ostatniej warstwie wystąpiły także fragmenty naczyń kultury łużyckiej z późnego okresu epoki brązu i okresu halstackiego.

W wykopie IV, założonym w odległości 8-10 m od elewacji pałacu opata, o wymiarach 1 x 72 m, będącym wkopem pod kanalizację deszczową stwierdzono obecność warstwy spaleniwy z przepaloną brunatną ziemią zawierającą ślady zwęglonego i zbutwiałego drewna. Warstwa ta występuje na długości około 24 m, osiągając miejscami miąższość 0,60-0,80 m. Szerokość tej warstwy, uchwycona w wykopach IVa /4 x 6 m/ i IVb /1 x 8 m/, wynosi około 12 cm. W wykopie IVa zaznaczają się w warstwie pogorzeliiskowej 3-4 poziomye zwęglonych belek, ułożonych poprzecznie do długości warstwy. Interpretujemy intensywną warstwę pogorzeliiskową jako pozostałości spalonych umocnień grodowych. I w tym przypadku podobnie jak w odniesieniu do domniemyanych relikwów umocnień obronnych odkrytych w wykopie II, można wnosić zastrzeżenia o braku ewidentnych powiązań z innymi warstwami, tworzącymi bardziej złożone struktury pozostałości umocnień obronnych. Zwraca uwagę wprawdzie fakt, że na krańcach warstwy pogorzeliiskowej występuje zawsze warstwa gliny, z tym, że nie nosi ona śladów oddziaływania ognia, co przy tak intensywnej warstwie pogorzeliiskowej powinno było zaznaczyć się wyraźnie, gdyby przyjął, że warstwa gliny stanowiła zabezpieczenie przyziemia wału, a tym bardziej, gdyby była glinianym piaskiem wału.

Nie rozstrzygnięto jednoznacznie kwestii chronologicznej przynależności domniemyanych umocnień obronnych. Brak tu temu na obecnym, rozpoznawczym etapie, badań pewnych przesłanek. Siedmi jestesny datować je na okres wczesnego średnio-wieczna. Przemawia za tym występowanie miedzianych skorup naczyń średnio-wiecznych w warstwie umocnień obronnych w wykopie II oraz obecność pod umocnieniami obronnymi odkrytymi w sektorze B /wykop IV, IVa i IVb/ warstwy z materiałami kultury łużyckiej, przy braku warstwy z materiałami z okresu wczesnego średnio-wieczna, która zalega bezpośrednio nad warstwą kultury łużyckiej w wykopie I i Ia, w obrębie grodu. Ten ostatni fakt wskazywałby, że powstanie warstwy z okresu wczesnego średnio-wieczna ma związek ze wzniesieniem umocnień obronnych, nastąpiło we wnętrzu otoczonym umocnieniami obronnymi.

W wykopie IV i IVa odsłonięto częściowo zachowaną wzniesioną partię budowli. Mury grubości 0,70 m wzniesiono z kamienia polnego i cegiel. Odsłonięty częściowo rzut budowli, porwała na jego rekonstrukcję, ma wymiary kwadratu o boku 3,80-4,00 m. Wnętrze budowli wypełniało gliniane rumowisko, częściowo wypalone na kolor ceglasty, fragmenty konstrukcji drewnianych /bełki/ w bezładnym układzie. Z wnętrza budowli wyeksploatowano fragmenty późnośrednio-wiecznych naczyń.

Badania będą kontynuowane.

LUBIN, gm. Kościeln
woj. łeaszczyński
Stanowisko I

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Archeologii Wielkopolskiej
w Poznaniu

Badania prowadził prof. dr hab. Zofia Karnatowska i doc. dr hab. Stanisław Karnatowski. Finansował WKZ w Lesznie. Cenny sezon badań. Zespół architektoniczno-osadniczy klasztoru benedyktynów /XII-poł. XIII w./.

Prace prowadzono po południowej stronie kościoła /sektor I/, po stronie północnej /sektor IV/ oraz w niewielkim zakresie wewnątrz zachodniej części nawy kościoła i wewnątrz wieży /sektor XIV/. Najciekawsze rezultaty uzyskano w tym ostatnim sektorze. Odsłonięto bowiem relikty należące do kilku kolejnych faz budowy w ramach II fazy romańskiej /XII-poł. XIII w./ . Najstarszym relikwem jest zalegający w północno-wschodnim narożniku obecnej wieży fragment fundamentu o zarysie kołistym, być może jest to fundament wieży analogicznej do odkrytej w narożniku południowo-zachodnim murów obwodowych. Wskazuje to zarazem na fakt, iż w początkach II fazy romańskiej kościoła był krótszy i od zachodu otaczał go mur obwodowy. Dopiero w następnej podfazie /IIa/, wiążącej się z pobudowaniem klasztoru, z północnej strony nawy przedłużono i do budowanej partii wzniesiono emporę wspartą na filarze środkowym. Szerokość empory wynosiła około 3 m. Jako podstawę pod wieżyczkę schodową wykorzystano część wspomnianego kołistego fundamentu, poszerzając go nieco. Dopiero w następnej podfazie /IIb/ przypadającej być może już na początek XIII w., dobudowano od zachodu wieżę w obecnym jej kształcie. Pod emporą na osi kościoła znajdował się grobowiec obudowany drewnem i przykryty grubą płytą z zaprawy, w którym pochowano mężczyznę lat około 23. Nietety grób został wyrabowany.

Wykopy po stronie południowej /sektor I/ nawiązywały do odkrywek w uległych sezonach. Ujawniono dalszą część muru równoległego do południowego muru I świątyni, uzyskując cały zarys budowli o wymiarach

wnętrza 9 x 3, 5 m, która była podzielona na dwa pomieszczenia o wymiarach 3, 5 x 3, 3 m oraz 3, 5 x 4, 5 m. Budynek ten był wznieszony równocześnie z murem południowym i świątyni, fundamenty jego były posadowione we wspólnym szerokoprzestrzennym wkopie, na którego dnie zalegała warstwa spalenizny. Należy to przypuszczać, że prace budowlane zostały przerwane na etapie układania fundamentów, nie były zatem dokończone w I fazie. W II fazie rromańskie] teren ten został zniwelowany, a do prac budowlanych powrócono tu dopiero w III fazie romańskiej. Na południe od ww. budynku odsłonięto rozległą płytę wapienną, nad którą zalegała warstwa zawierająca liczne fragmenty łupanych kamieni granitowych i piaskowcowych - być może był to "plac budowy".

Po stronie północnej eksplorowano część północno-wschodnią zabudowań klasztoru gotyckiego. Natrafiono tu m.in. na pozostałość dobrze zachowanego pieca plekarniczego z XIV w. Ponadto prowadzono prace w sektorze IX odsłaniając zachodni wewnętrzny mur krucżanka, szereg pochówków zakonników w obrębie zachodniego skrzydła krucżanka. Nie natrafiono natomiast na pozostałości muru północnego i świątyni, który wg rekonstrukcji winien przebiegać w tej partii. Należy zatem sądzić, iż podobnie jak na południu prace budowlane I fazy zostały przerwane /stwierdzono warstwę spalenizny/.

Z licznych zabytków ruchomych na wymiennie zasługuje znalezienie piaskowcowej bazy niewielkiej kolumny /być może z biforium/ oraz po raz pierwszy kilku fragmentów witraży.

Można zatem stwierdzić, iż bieżący sezon przyniósł nowe ważne elementy dla rekonstrukcji dziejów architektury klasztoru lubińskiego.

ŁODYGOWO, gm. Kiszelce
woj. śląskie
Stanowisko 2

patrz
okres halzstacki

ŁOSOSNA
woj. białostockie
Stanowisko 1

Centra]ne Muzeum W]dziennictwa
w Łodzi

Badania prowadził mgr Jacek Moszczyński. Finansował KZA w Białymstoku. Pierwszy sezon badań. Grodzisko wczesnośrednio-wieczne /VIII i IX/X - poł. XIII w. /.

Celem badań było uzyskanie wstępnych wiadomości na temat grodziska. Położone jest ono na wzg]rze będącym punktem kulminacyjnym rozleglejszego niegdyś wydźsienia /obecnie prawie całkowicie zniszczonego w wyniku działalności gospodarczej/. W części zachodniej grodzisko zostało zniszczone przez wybieranie żwiru. Można przypuszczać, że zniszczeniu uległo ok. 20% obiektu. Miejsce to jest z natury obronne, od zachodu zamknięte rzeką Łososną, z pozostałych stron otoczone bagnami. Średnica grodziska wzdłuż linii północ-południe wynosi około 70 m, wzdłuż linii wschód-zachód /do obrywu/ wynosi około 85 m.

Wykop o wymiarach 23 x 3 m założono w południowej części grodziska wzdłuż linii północ-południe. Ustawianie w ten sposób wykopu podyktowane było sytuacją jaką zaobserwowano w obrywie po stronie zachodniej. Chciano w ten sposób uchwycić zarówno obiekty będące po wewnętrznej stronie wałów, sam wał, jak również sprawdzić funkcję obiektów widocznych w obrywie, u podn]ża wału.

W części północnej wykopu udało się uchwycić zarysy dwóch obiektów mieszkalnych zorientowanych na linii E-W. Pochodzi stąd znaczna ilość ceramiki przemieszanej wskutek zawa]enia się samych obiektów oraz częściowo waku.

Badania wału grodziska ujawniły fragmenty spalonej konstrukcji drewnianej. Był to wał drewniano-ziemny. Stan zachowania odsłoniętej partii wałów nie pozwala w tej chwili na określenie ich konstrukcji. Znalaziono tu liczne fragmenty ceramiki oraz kości zwierzęce. Na podstawie przeprowadzonych badań można mówić o co najmniej dwóch fazach istnienia grodu.

Oprócz ceramiki i kości zwierzęcych badania wykopaliskowe przyniosły także kilka zabytków metalowych: zawieszka dzwoneczkowata, fragment kabłączka, klamerka do paska i bliżej nieokreślone fragmenty brzoze. Dotychczasowy stan badań pozwala określić chronologię znalezionej ceramiki na VIII i IX/X - poł. XIII w.

U podn]ża wału natrafiono na obiekty pochodzące prawdopodobnie z okresu halzstackiego.

Z badań powierzchniowych pochodzi spora ilość ceramiki i żu]el świadcząca o intensywnym osadnictwie wokół grodziska. Badania wykazały duże walory poznawcze stanowiska nr 1 w Łososnej.

Materiały oraz dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Białymstoku.

Przewiduje się kontynuację badań.

ŁĘKNO, gm. Wągrowiec
woj. piaskie
Stanowisko nr 4
/grunty wa] Tarnowo Pańc]kie/

Konserwator Zabytków Archeologicznych
w Pile

Badania prowadził dr Andrzej Wyrwa przy współdziałaniu mgr Ewy Springer. Finansował WKZ w Pile, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza ZMW. Drugi sezon badań. Osada przygodowa lub podgrodzie [?], osada przyklasztorna /ok. IX/?-XV w. i następne/.